

VII.510.73.2020.PKR

Pani
Anna Gašior-Majchrowska
Zastępcza Rzecznika
Dyscyplinarnego
Sąd Okręgowy
w Piotrkowie Trybunalskim
ePUAP

Szanowna Pani Rzecznik,

na podstawie informacji prasowych¹ **Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z własnej inicjatywy sprawę dotyczącą wezwania przez Panią Rzecznik do złożenia wyjaśnień trzynastu sędziów okręgu sądowego w Piotrkowie Trybunalskim, którzy podpisali list do Dyrektora Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE, w którym wyrazili swój niepokój w związku z planowanymi na dzień 10. maja 2020 r. wyborami korespondencyjnymi.** W Pani ocenie, czynność ta wypełnia przesłankę „prowadzenia działalności publicznej niedającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów” określoną w art. 107 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 365 ze zm., dalej jako: p.u.s.p.)

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich opisane powyżej działania mogą prowadzić do wywołania wśród sędziów tzw. „efektu mrozącego”, polegającego na zniechęceniu wskazanych powyżej oraz innych sędziów do wyrażania swoich opinii oraz postępowania zgodnie z własnym przekonaniem. Z uwagi na powyższe pozwalam sobie przedstawić Pani Rzecznik następujące uwagi.

¹ List do OBWE ws. wyborów to "działalność polityczna"? Sędziom, którzy go podpisali grożą dyscyplinarki, <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/list-do-obwe-ws-wyborow-sedziom-groza-konsekwencje/sed3hwv>, data ostatniego dostępu 25.05.2020 r.

Art. 178 ust. 3 Konstytucji RP stanowi, że sędzia nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

W doktrynie wskazuje się, że zakazy i ograniczenia konkretyzują generalny nakaz zachowania przez sędziego apolityczności (Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, s. 1038). (...) W odróżnieniu od samej zasady niezawisłości ograniczenie prowadzenia działalności publicznej przez sędziego nie zostało skorelowane jedynie ze sferą zachowań objętych „sprawowaniem urzędu”, lecz potraktowane w sposób szeroki. Ograniczenie to nie oznacza całkowitego pozbawienia sędziego możliwości korzystania z podstawowych wolności i praw politycznych, skutkuje jednakże nakazem daleko idącej powściągliwości w korzystaniu z nich, wykluczając działalność, która kolidowałaby z obrazem sędziego jako osoby bezstronnej i politycznie neutralnej, a także z obrazem sądownictwa jako struktury oddzielonej od innych władz (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. V, red. L. Garlicki, wyd. 1, Warszawa 2007, s. 23, por. Tuleja P. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, LEX).

Należy zwrócić uwagę, że swoboda wypowiedzi sędziego ograniczana jest z uwagi na obowiązki i status sędziego w polskim systemie prawnym. Podstawowe znaczenie w tym zakresie mają regulacje art. 66 oraz 82 p.u.s.p.. W myśl art. 66 tej ustawy sędzia jest zobowiązany między innymi do zachowania bezstronności. Z treści roty ślubowania sędziowskiego, która zawiera esencję sędziowskiej etyki zawodowej, wynika wzorzec powinnego zachowania sędziego. Przepis art. 82 § 1 p.u.s.p. zobowiązuje wprost sędziego do postępowania zgodnie z tym ślubowaniem, zaś art. 82 § 2 p.u.s.p. stanowi, że sędzia w służbie i poza nią powinien strzec powagi stanowiska i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego i osłabiać zaufanie do jego bezstronności.

W przedmiotowej sprawie, trzeba dostrzec, iż sędziowie z całego kraju wyrazili niepokój w związku z planowanymi wyborami korespondencyjnymi, w czasie gdy epidemia koronawirusa nie wygasła, a przede wszystkim brak było jeszcze podstawy prawnej do przeprowadzenia wyborów w takiej formie. Takie działanie sędziów należy uznać za przejaw troski o dobro obywateli i próbę zwrócenia uwagi jak poważne skutki dla życia i zdrowia społecznego miałyby przeprowadzenie wyborów w zaplanowanym terminie.

Trudno zatem uznać, iż podpisanie listu do OBWE wypełnia przesłankę „działalności publicznej niedającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów”.

Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie również zwrócić uwagę, iż w dniu 29 kwietnia 2020 r. Komisja Europejska skierowała do Polski wezwanie do usunięcia uchwylenia w związku z uchwaleniem z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 190), która weszła w życie w dniu 14 lutego 2020 r. Komisja Europejska zwróciła uwagę, że nowa ustawa rozszerza pojęcie przewinienia dyscyplinarnego i tym samym zwiększa liczbę przypadków, w których treść orzeczenia sądowego może być uznana za przewinienie dyscyplinarne. W ocenie Komisji system środków dyscyplinarnych może być wykorzystywany jako system kontroli politycznej nad treścią orzeczeń sądowych. Komisja zauważyła także, że ustawa uniemożliwia polskim sądom ocenę, w kontekście zawisłej przed nimi sprawy, umocowania innych sędziów do orzekania, co zaburza skuteczne stosowanie prawa UE i jest niezgodne z zasadą pierwszeństwa prawa Unii, z funkcjonowaniem mechanizmu odesłania prejudycjalnego oraz z wymogami dotyczącymi niezależności sądów².

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r., poz. 627), zwracam się do Pani Rzecznik z uprzejmą prośbą o dokładne wyjaśnienie, jakie przesłanki przemawiały za wezwaniem trzynastu sędziów okręgu piotrkowskiego do złożenia wyjaśnień i jaki jest obecny stan tych postępowań.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie z upoważnienia RPO/

² Komunikat Komisji Europejskiej, https://ec.europa.eu/poland/news/200439_pl